

Nr 16.

Av herr **Thelin**, om anordnande av en manlig studentklass vid folkskoleseminariet i Växjö m. m.

I punkt 160 av åttonde huvudtiteln (sid. 557) yttrar departementschefen bl. a. »Enligt min uppfattning bör alltså någon intagning av elever vid folkskoleseminarierna icke äga rum under år 1935, dock med undantag för en kvinnlig studentklass om 20 elever vid seminariet i Stockholm» etc.

Departementschefen är enligt min mening förtjänt av obetingat erkännande för vad han under nuvarande ekonomiskt bekymmersamma tider lyckats åstadkomma i 8:e huvudtiteln till undervisningsväsendets fromma. Att jag därvid med särskild tacksamhet har i tankarna statsrådets förslag till inrättande av nya ordinarie läraretjänster vid läroverken är naturligt. I ovan citerade punkt 160 skulle jag emellertid önska en liten ändring. Jag skulle vilja ha orden: »en kvinnlig studentklass om 20 elever vid seminariet i Stockholm» utbytta mot orden: »en *manlig* studentklass om 20 elever vid seminariet i Växjö.»

Till belysning av mitt önskemål vill jag anföra följande.

I tider, då en oerhörd trängsel råder kring arbetstillfällena, nödgas unga människor avstå från äktenskap eller, om äktenskap ingås, anse de sig tvungna att avstå från föräldraskap. Varthän detta kan leda, har varit föremål för allvarligt övervägande av ansvarskännande personer och även kommit till uttryck i riksdagsmotioner. Det är alltså en synnerligen viktig angelägenhet att *unga män* i största möjliga utsträckning beredas tillfälle att skaffa sig försörjningsmöjligheter och bli i stånd att ingå äktenskap och bilda familj. Sker ej detta, så hjälpa inga beklaganden och ingen ondgörelse över förment ansvarslöshet inför vårt folks framtida bestånd. Här gäller det att handla. Här gäller det att se till, att intet försummas från det allmännas sida. Här gäller det att, utan åsidosättande av rättvisa, låta *de unga männen* få utkomstmöjlighet. Nog är det viktigt och nödvändigt, att även kvinnan har tillfälle att försörja sig själv, men å andra sidan torde det ej kunna förnekas, att hennes inträdande på alla förvärvslivets områden berett stora och för tillfället nästan olösliga svårigheter för de unga männen att kunna skaffa sig sådant förvärvsarbete, som det duger att gifta sig på. Jag vågar därför i all anspråkslöshet säga ett varningens ord emot rusningen av kvinnor in på alla arbetsfält, särskilt på de områden därav, som kräva intellektuell utbildning, t. ex. undervisningsväsendets. En liten återhållsamhet i det hänseendet skulle otvivelaktigt medföra en smula ljusning i de unga männens möjligheter till arbetsanställning. Därmed skulle också en liten ljusstrimma tränga in i det töcken, som enligt statistiken omsveper det

svenska folkets framtida existens som folk. Kanske skulle kvinnan också vinna därpå, särskilt därigenom att hennes utsikter att i rimlig tid bli maka och moder komme att ökas. Och detta är väl ändå till syvende och sist hennes innersta längtan och hennes livs djupaste åtrå, trots vissa uttalanden i motsatt riktning.

Jag håller alltså före, att allt som kan göras för att bereda *unga män* möjlighet att skaffa sig försörjning och att bilda hem bör göras, särskilt i dessa för befolkningsbeståndet bekymmersamma tider. Härtill kommer, att de kunskaper i pedagogik, metodik och undervisningskonst, som de manliga studenterna inhämta vid seminariet, kunna nyttiggöras även på andra verksamhetsområden än folkskollärarens. F. n. finns t. ex. ett stort antal filosofie magistrar som icke ha möjlighet att vid högre läroverk, realskolor, samrealskolor, kommunala mellanskolor eller högre folkskolor få förordnande som lärare. Inte heller lyckas de få hänvisning till provårskurs. Det kräves nämligen numera en tjänstgöring av ända upp till 8 terminer, innan utsikter finnas till provår. Då en välmeriterad filosofie magister söker förordnande vid läroverk, kan det inträffa, att han blir förbigången av en flicka, kanske i 23-årsåldern, som genomgått högre lärarinneseminarium och där erhållit betyg i undervisningsskicklighet. Det senare betyget anses väga mera än höga kunskapsbetyg i magisterexamen. Så blir vår filosofie magister arbetslös och får söka, kanske med lånta pengar, uppehålla sig ännu en eller annan termin vid universitetet och där ytterligare meritera sig. Han får inte gå provår, eftersom han inte kan åberopa tjänstgöring vid läroverk. Han får inte förordnande vid läroverk, eftersom han saknar pedagogisk erfarenhet. — Ljusa utsikter!

Om staten nu lämnar plats för 20 stycken manliga filosofie magistrar, kandidater eller studenter vid Växjö seminarium och bereder dem tillfälle att skaffa sig pedagogisk utbildning, så blir det kanske efter avlagd examen möjligt för somliga av dem att få förordnande vid läroverk. En och annan vinner möjligen anställning som överlärare eller inspektör i någon stad. Andra åter konkurrera med andra lärare om tjänst vid folkskola.

Att jag f. n. inte finner det särskilt angeläget att just nu vidtaga åtgärder för de kvinnliga studenternas utbildning till lärare vid folkskola är av ovanstående tydligt. Det synes mig därför vara tveksamt, huruvida vid seminariet i Stockholm en kvinnlig studentklass om 20 elever bör bildas under läsåret 1935—36. I de fall, där kvinnliga lärare under mera normala tider skulle vara önskvärda, kan behovet mycket väl fyllas med manliga lärare.

Jag tillåter mig erinra om att 1932 års seminariesakkunniga föreslagit, att i studentklasserna såväl i Växjö, för manliga elever, som i Stockholm, för kvinnliga elever, skulle under läsåret 1935—36 intagas 20 elever. De sakkunniga påpeka därvid att, ifall den i 1932 års riksdagsskrivelse nr 353 ifrågasatta tvååriga utbildningen för studenter skulle träda i kraft från och

med år 1936, det syntes sannolikt, att år 1937 ingen examination komme att ske av studenter från särskilt för dem anordnad seminariekurs. Det är skolöverstyrelsen som strukit studentkursen i Växjö. — Om nu riksdagen skulle finna skäl att i dessa allvarstider i första hand tänka på *de manliga studenterna* och således låta under det kommande läsåret studentklassen vid Växjö seminarium finnas kvar med 20 elever, låt vara att detta endast kunde ske med uppförande av studentkursen för kvinnliga elever i Stockholm, så ber jag få erinra därom, att en sådan åtgärd helt visst komme att innebära en besparing för statsverket. Växjö är en betydligt billigare ort än Stockholm, och detta inverkar i någon mån på lärarnas arvoden. Eftersom icke någon första klass vid seminariet skall uppehållas under läsåret 1935—36, behövs ingen extra ordinarie lektor anställas vid studentklassen. Däremot erfordras möjligen ett belopp för timlärare. För studentkursen i Stockholm beräknas av överstyrelsen det sammanlagda anslagsbehovet för undervisningen till 18 700 kronor. Detta belopp torde kunna reduceras, om studentklass i stället uppsättes i Växjö. I det följande räknar jag emellertid med detta anslagsbelopp.

För eleverna är Växjö en relativt billig uppehållsort. Kloka åtgärder ha där tidigt vidtagits för att bereda eleverna god och billig näring, billiga bostäder och lätt tillgång till bibliotekens bokskatter.

Med anledning av vad ovan framhållits får jag vördsamt hemställa, att riksdagen måtte besluta,

att en manlig studentklass om 20 elever skall under läsåret 1935—36 ordnas vid folkskoleseminariet i Växjö,

att bevilja till arvoden till timlärare och extra övningslärare för undervisning vid ifrågavarande studentkurs förslagsvis 18 700 kronor, samt

att intagning av kvinnliga elever i studentklass vid folkskoleseminariet i Stockholm läsåret 1935—36 *icke* skall äga rum.

Stockholm den 15 januari 1935.

Arvid Thelin.

